

اخبار علمی و فرهنگی

در حاشیه جایزه ویژه ایران‌شناسی

در مردادماه سال جاری نخستین جایزه ویژه "ایران‌شناسی" از سوی انجمن بین‌المللی مطالعات ایرانی (لندن) به جناب استاد ایرج افشار اهدا شد. خواستیم به تبع آقای برت. گ. فراگتر بنویسیم پروفیسور ایرج افشار؛ اما دیدیم واژه "استاد" در زبان نیاکان ما به همین معنا به کار رفته و در زمینه ایران‌شناسی (با تمام وسعتی که دارد) اگر قرار باشد این نام را به برخی بزرگان اطلاق کنیم، بی‌گمان نام ایرج افشار در صدر این فهرست قرار خواهد گرفت.

ایشان البته در مراسم اهدای جایزه شرکت نداشتند و نامه‌ای را هم در شرح علل آن برشمرده‌اند که پس از این گفتار خواهید دید، اما خواستیم پیش از آن نکته‌ای را متذکر شویم و آن اینکه ایشان در ابتدای نامه خود - چنانکه رسم بزرگان است - از اساتید و بزرگان متقدمی چون قزوینی و پورداد و خاورشناسانی چون مینورسکی یاد کرده و متذکر شده‌اند که این اولین جایزه به کسی اهدا شده که مدت‌ها از محضر چنان بزرگانی بهره بر گرفته است. خواستیم متذکر شویم که ایشان موضوع را آنگونه تعبیر فرموده‌اند، اما باید توجه داشت که آن بزرگان نیز بی دلیل هم‌صحبتی و همکاری با ایشان را پذیرا نبوده‌اند و اگر قرار باشد نامزدی برای نخستین جایزه ایران‌شناسی انتخاب شود، می‌بایست شخصی باشد که ایران‌شناسان بدو اعتماد و محبت داشته باشند؛ چاپ آثاری گرانبها از سوی ایشان که مجموعه‌هایی عظیم چون فرهنگ ایران زمین، راهنمای کتاب، مجله آینده و فهرست مقالات فارسی، تنها بخشی از آن به شمار می‌رود. امیدواریم که ایشان تبریکات صمیمانه گروه همکاران مرکز پژوهشی میراث مکتوب را پذیرا باشند؛ گروهی که همیشه از مهربانی‌های ایشان بهره‌مند بوده و شاید در سال‌های اخیر بیش از هر مجموعه‌ای از محضر ایشان بهره

برده و از تجربیات ایشان استفاده کرده است. متن نامه ایشان را برای آگاهی خوانندگان که همه ایران دوست‌اند، در این جا می‌آوریم:

ایران‌شناسان گرامی:

از اینکه به لطف تصمیم‌گیرندگان "انجمن بین‌المللی مطالعات ایرانی" درخور دریافت جایزه دانسته شده‌ام، مفتخر و سپاس‌گزار و شرمندهم.

مفتخرم، به مناسبت اینکه مجمعی از برجستگان کنونی مطالعات ایرانی کوشش‌های یک ایرانی در مباحث ایران‌شناسی - یعنی وطن‌شناسی - را ارج گذاشته‌اند. طبعاً این تصمیم مفهومی این است که آن چه در ایران انجام می‌شود، از نظر تیزبین پیوستگان به این رشته دور نمی‌ماند. سپاسگزارم از اینکه نخستین جایزه به فردی داده می‌شود که از انقباس علمی و آثار ماندگار دانشمندان ناموری چون محمد قزوینی، حسن تقی‌زاده، ابراهیم پورداد، احمد کسروی، بدیع‌الزمان فروزانفر، عباس اقبال، سعید نفیسی، مجتبی مینوی و شاگردان دلسوز و شایسته آنها بهره‌وری یافته و همچنین مورد راهنمایی و تشویق عده‌ای از ایران‌شناسان برجسته جهان غرب بوده است و به یک نام به طور نمونه بسنده می‌کنم و آن ولادیمیر مینورسکی است. اما شرمندهم از اینکه به سبب شرم حضور نتوانستم در محفل گرامی فرهنگی شما باشم و از لذت دیدار و صحبت دوستان و هم‌آوازان مخصوصاً نسل جوان ایران‌شناسی که چشم ما به درخشندگی آنها دوخته است، جانی تازه کنم و از تازه‌هایی که عرضه می‌شود، آگاهی بیابم و فایده علمی ببرم.

بیش از نود سال نیست که تحقیقات ایرانی بر پایه روشمندی‌های اصولی میان پژوهشگران ایرانی و طبعاً در زبان فارسی (در کشور افغانستان کارهای سودمندی انجام شده) گسترش و جلوه‌گری یافته است. شاید نگاهی به دوره هشت جلدی پژوهشگران معاصر ایران تألیف هوشنگ اتحاد شایسته‌ترین دفتر آگاه شدن بر این مراتب و مراحل آن باشد. موقعی که بانوی گرامی هگلند مرا از تصمیم انجمن آگاه فرمود، بر خاطرم گذشت که این عنایت را در حقیقت باید تقدیری دانست نسبت به مربیان پژوهشی من و به طور کلی ناظر است بر آنچه توسط ایرانیان و به زبان فارسی در مباحث ایران‌شناسی پدیدار شده است، جز آن چون "دیر بماندم درین سرای کهن من" قرعه نخست به نام من برآمده و بر این ضابطه خواسته شده است که جوانان ایران‌شناس کنونی را بر آن دارند که در پویایی این رشته بکوشند. من از دوران خدمت کتابداری و کتاب‌شناسی، تدریس و مجله‌نویسی،

نسخه‌شناسی و کتیبه‌خوانی، نشر متون و اسناد کهن جزین نیندیشیده‌ام که وسایل پژوهشی محققان دور و نزدیک را از گوشه‌های خاموش و فراموش و تاریکی‌های قرون درآورم و از راه کتاب و مجله و کنگره و مجموعه‌سازی، کتاب‌خانه‌ای در دسترس ایرانی و خارجی و هر که شوق بی‌غرضانه به شناساندن فرهنگ ایران در ضمیر خود دارد، بگذارم و همواره بر این عقیده بوده‌ام که گام اصلی و نخستین جز آن نیست. شاید تصمیم گیرندگان انجمن هم در تخصیص جایزه به این گونه کار نظر داشته و خواسته‌اند ترغیب و تشویق کنند کسانی را که وسایل پژوهشی آیندگان این راه دراز را دست‌چین می‌کنند و در دسترس می‌گذارند.

کتاب "حافظ برتر کدام است؟" اثر دکتر رشید عیوضی برنده جایزه جشنواره قلم زرین شد

"حافظ برتر کدام است؟" عنوان کتابی است از دکتر رشید عیوضی - استاد دانشگاه تربیت معلم آذربایجان - که در چهارمین جشنواره قلم زرین، به عنوان کتاب برگزیده در حوزه نقد و پژوهش معرفی شد.

این جشنواره در روز چهارشنبه ۱۴ تیرماه در ساختمان تازه تأسیس انجمن قلم ایران با حضور وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و سخنرانی علی معلم - شاعر معاصر - برگزار شد.

استاد رشید عیوضی در این کتاب چهار نسخه دیوان حافظ (نسخه‌های عیوضی، سایه، نیساری و خرمشاهی) را با همدیگر مقایسه نموده و بهترین ضبط را انتخاب نموده و دلایل برتر یا فروتر بودن هر ضبط را ذکر کرده است.

دکتر رشید عیوضی مدت‌هاست که در زمینه حافظ فعالیت علمی و تحقیقی دارند و تصحیحی نیز از دیوان حافظ ارائه نموده‌اند که چند سال پیش در زمینه تحقیقات ادبی به عنوان کتاب سال شناخته شد؛ همچنین همان کتاب در سالروز حافظ در شیراز جایزه ویژه را نیز از آن خود کرد.

لازم به توضیح است که دکتر رشید عیوضی در سال ۱۳۰۷ در تبریز متولد شد. مدتی مدیر داخلی روزنامه اختر شمال بود که بعد از سال ۱۳۲۰ چاپ می‌شد. در سال ۱۳۳۰ وارد دانشکده ادبیات دانشگاه تبریز شده و بعد از اخذ درجه لیسانس در سال ۱۳۳۷ برای اخذ فوق لیسانس و دکتری وارد دانشگاه تهران شدند و پس از کسب فیض از محضر استادانی چون، استاد فروزانفر، استاد عبدالعظیم قریب، استاد ابراهیم پورداوود و استاد سعید نفیسی در سال ۱۳۴۶ موفق به گرفتن دکتری گردیدند. سپس به تبریز برگشته و ضمن طی درجه‌های استادیاری و دانشیاری به مقام استادی دانشگاه

تبریز نائل آمدند. ایشان هم اکنون استاد دانشگاه تربیت معلم آذربایجان هستند. دکتر عیوضی به غیر از دیوان حافظ دیوان همام تبریزی را نیز در سال ۱۳۵۱ و از طریق انتشارات مؤسسه تاریخ و فرهنگ تبریز تصحیح و چاپ نمودند. اما شهرت استاد دکتر عیوضی به غیر از مقالات علمی فراوان دیگر بیشتر به خاطر تصحیح دیوان حافظ است که از تصحیحات معتبر دیوان حافظ به شمار می‌رود.

مهدی رحیم پور (تبریز)

تمام آثار شیخ بهایی جمع آوری و منتشر می‌شود

مرکز احیاء آثار اسلامی اخیراً کار جمع آوری، شناسایی و تصحیح مجموعه آثار شیخ بهایی را با همکاری جمعی از محققان و متخصصان حوزوی آغاز کرده است.

مجموعه آثار شیخ بهایی قرار است در ۳۰ جلد و مجموعه مقالاتی که درباره او نوشته شده است، در دو جلد تدوین و توسط پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم چاپ و منتشر شود.

علی اوسط ناطقی، مدیر مرکز احیاء آثار اسلامی گفت: "از آنجا که سال ۱۴۳۰ هجری قمری مصادف با چهارصدمین سال درگذشت شیخ بهایی است و این شخصیت در نزد شیعیان به عنوان یکی از شخصیت‌های بسیار مطرح جهان اسلام شناخته شده است، این مرکز در همین راستا طرح تکریم شخصیت بزرگ دینی و شیعی مرحوم شیخ بهاء‌الدین عاملی معروف به شیخ بهایی را تدوین و به تصویب رسانده و هم اکنون در مرحله آغازین کار است."

شیخ بهایی یکی از شخصیت‌هایی است که در ایجاد و تقویت شیعه در ایران بسیار مؤثر بوده و از گسترش دهندگان دانشهای اسلامی در ایران بشمار می‌آمده است. او در علوم مهندسی، ریاضی و علوم تجربی نیز شهرت کم نظیری داشته است به طوری که در داخل و خارج از ایران به عنوان یک عالم برجسته شناخته شده و آثار مهندسی او در شهر اصفهان همواره مورد توجه دانشمندان جهان قرار گرفته است.

مدیر مرکز احیاء آثار اسلامی افزود: "از آنجا که مرکز احیاء آثار اسلامی خود را موظف و متعهد می‌داند که شخصیت‌های بزرگ جهان اسلام را به نسل امروز معرفی کند، در یک برنامه زمان‌بندی مشخص که ۴ سال به طول می‌انجامد، کار بر روی این طرح را آغاز کرده است."

او از شناسایی، جمع آوری و تصحیح مجموعه مقالاتی که تاکنون درباره شیخ بهایی و خاندان او به زبانهای مختلف نوشته و منتشر شده است، خبر داد و انتشار این مجموعه

مقالات را به زبانهای مختلف فارسی، عربی، اردو و انگلیسی پیش‌بینی کرد.

مدیر مرکز احیاء آثار اسلامی از انتشار این مجموعه آثار به زبانهای فارسی، عربی و اردو خبر داد و بیشترین توزیع این آثار را در کشورهای خاورمیانه و عربی همچون لبنان، سوریه، مصر، عراق و مراکش اعلام کرد و احتمال داد برخی از این آثار به فراخور نیاز کشورهای غربی و اروپایی به زبانهای انگلیسی، آلمانی و فرانسه ترجمه و در آن کشورها توزیع شوند.

خبرگزاری میراث فرهنگی

مرکز پژوهشی میراث مکتوب عضو انجمن بین‌المللی نسخه‌های خطی اسلامی

دومین کنفرانس مقدماتی نسخه‌های خطی اسلامی به منظور انتخاب هیئت رئیسه و ثبت نام اعضای سازمانی و فردی جدید در کالج ایمانوئل دانشگاه کمبریج از تاریخ ۷-۹ آگوست (۱۷-۱۹ مرداد ماه سال جاری)، برگزار گردید. این انجمن به منظور آشنا ساختن افراد محقق و مراکز نگهداری و مرمت نسخ خطی با همیاری و نیز تبادل دانش و تجربیات با یکدیگر، استاندارد کردن امور مربوطه برای تسهیل دسترسی به نسخه‌های دیجیتالی و میکروفیلم نسخه‌های خطی تشکیل شد. در این کنفرانس ۴۳ نفر از کشورهای ایران، ترکیه، مصر، هند، روسیه، بحرین، ایتالیا، مالزی، مراکش، یمن، ازبکستان، مجارستان، بوسنی، بلاروس، لبنان، واتیکان، ایرلند، انگلیس، آمریکا و عربستان سعودی شرکت داشتند.

ایمن فؤاد سید، یوسف زیدان (رئیس کتابخانه اسکندریه مصر)، احمد محمد احمد (رئیس دانشگاه الازهر)، محمد صابر (رئیس کتابخانه اسناد ملی قاهره) از مصر، ارکینف افتان دل و عبدالحلیم اف (رئیس انستیتوی ابوریحان بیرونی) از ازبکستان، دکتر ماندانا برکشلی (مؤسس و مدیر موزه هنرهای اسلامی مالزی) از مالزی، امیره بنیس (مدیر مرکز مطالعات اسلامی و خاورمیانه‌ای دانشگاه کمبریج) و دکتر چارلز ملویل (استاد دانشگاه کمبریج) و از ایران محمدعلی ابهری (رئیس کتابخانه مجلس شورای اسلامی)، حبیب‌الله عظیمی (معاون کتابخانه ملی ایران)، اکبر ایرانی (رئیس مرکز پژوهشی میراث مکتوب) هم در این کنفرانس حضور داشتند. در جلسه اول، ۶ نفر از اعضای هیئت رئیسه انتخاب شدند که خانم ماندانا برکشلی (استاد ایرانی ساکن مالزی)، محمدعلی ابهری (از ایران)، ایمن فؤاد سید (از مصر)، دیوید هریش (از آمریکا) از جمله منتخبین این هیئت بودند. سپس کلیه

حاضران با امضای اساسنامه انجمن، رسماً عضویت خود را در این انجمن اعلام کردند و در پایان در فضای باغ کالج عکس گروهی گرفتند.

مصدرنامه و لغت نامه

مصدرنامه و لغت‌نامه فارسی، که نخستین جلد از سلسله کتاب‌های آموزش زبان فارسی برای دانشجویان فوق لیسانس زبان و ادبیات فارسی دانشگاهها محسوب می‌شود، به همت آقایان دکتر سلیم مظهر، دکتر نجم‌الرشید و دکتر محمد صابر، استادان زبان فارسی دانشکده خاورشناسی دانشگاه پنجاب به زبان اردو به رشته تحریر درآمد. این کتاب به زبانی ساده و آسان، به منظور آشنایی و استفاده علاقمندان به یادگیری زبان فارسی با مصادر و لغات فارسی و متشابهات آن با زبان اردو، در دو بخش مصدرنامه و لغت‌نامه تقسیم شده است.

آموزش زبان فارسی در دانشگاه اسلامی غازان

به گزارش روابط عمومی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، بر اساس برنامه ریزیهای به عمل آمده، نخستین اتاق فرهنگ که شامل کلیه امکانات آموزشی از جمله تجهیزات سمعی و بصری و کتابخانه‌ای مجهز به کتابهای مختلف علمی، فرهنگی و مذهبی، بزودی جهت آموزش زبان فارسی برای دانشجویان دانشگاه اسلامی غازان در مسکو راه اندازی می‌شود. که می‌تواند منبع خوبی برای آشنایی دانشجویان با مبانی دینی، فلسفی و ارشادی اسلام باشد.

برگزاری دوره جدید دانش افزایی زبان و ادبیات فارسی در قرقیزستان

دوره دانش افزایی زبان و ادبیات فارسی، برای اولین بار در قرقیزستان برگزار شد. این دوره در موضوعات ایران شناسی، دستور و نگارش، ادبیات کلاسیک و ... توسط اساتید ایرانی به مدت دو هفته برگزار شد. قرار است این دوره هر ساله بصورت مستقل در قرقیزستان برگزار شود.

مرمت ۱۲۰۰ نسخه خطی

از مجموعه ۲۹۰۰۰ اثر خطی موجود در مرکز دائرةالمعارف انسان شناسی و مؤسسه پژوهشهای ابن سینا، تا کنون بیش از ۱۲۰۰ نسخه خطی مرمت شده است، که بیش از ۵۰۰ جلد آن به قرآن اختصاص دارد. مرکز پژوهشی میراث مکتوب پیشتر آمادگی خود را برای فهرستنویسی این

مجموعه اعلام کرده است و امیدوار است هر چه زودتر این کار صورت گیرد.

کنفرانس بین‌المللی مولانا شناسی در انگلستان

همزمان با هشتادمین سال تولد مولانا جلال‌الدین رومی، کنفرانس بین‌المللی مولانا شناسی با عنوان "واژه‌های شگفت‌انگیز هنر شاعری جلال‌الدین رومی" در تاریخ ۲۲-۲۰ سپتامبر ۲۰۰۷ (۲۹-۳۱ شهریور ۸۶) با همکاری بنیاد میراث ایران و موزه بریتانیا برگزار می‌شود. هدف از برگزاری این همایش بررسی جنبه‌های ادبی، هنری، زبان‌شناسی و فلسفی آثار مولانا و تأثیر آن بر ادبیات جهان می‌باشد. اکبر ایرانی و دو تن از همکاران علمی مرکز پژوهشی میراث مکتوب با ارائه مقالاتی در این همایش شرکت خواهند کرد. معرفی یک نسخه کهن و چاپ نشده، عنوان مقاله رئیس این مرکز خواهد بود.

شناسنامه ادبیات تاجیک

امسال (۲۰۰۶) برابر با هشتادمین سال چاپ کتاب نمونه ادبیات تاجیک، نوشته جاودانی صدرالدین عینی، پدر ادبیات نوین تاجیک است که در سال ۱۹۲۶ در مسکو به چاپ رسیده است. این کتاب که با حروف عربی منتشر شده بود، هنوز در ایران منتشر نشده و ضرورت دارد منتشر گردد.

سقوط دولت خان بخارا در سال ۱۹۲۰ میلادی و تشکیل جمهوری شوروی خلق بخارا که سپس با ادغام جمهوری‌های شوروی خلق خوارزم و ترکستان، کشور نوین جمهوری شوروی ازبکستان را تأسیس کرد، زبان ازبکی را بر کشور تازه تأسیس غالب کرد. حاکمان جدید، تاجیکان و تاجیکی را قوم و لهجه‌ای نوپا برشمردند، هیچ حقی برای آن قائل نبودند. در سال ۱۹۲۴ تاجیکستان به مقام جمهوری شوروی خودمختار (در دل جمهوری شوروی ازبکستان) ارتقا یافت که برخی حتی همین را بر نمی‌تافتند. در این میانه تاجیکانی چون صدرالدین عینی تلاش فراوانی برای به رسمیت شناساندن شدن زبان و ملیت تاجیکی نمودند و عینی با چاپ کتاب نمونه ادبیات تاجیک در مسکو (چه در ازبکستان اجازه چاپ نیافت) هزار سال نثر و نظم فارسی از رودکی تا زمان خود را به رخ حاکمان نوین کشید. انتشار کتاب نمونه ادبیات تاجیک از مهمترین عوامل تثبیت قومیت تاجیک بود. ۳ سال پس از انتشار نمونه ادبیات تاجیک، در سال ۱۹۲۹ میلادی، جمهوری شوروی خودمختار تاجیکستان به جمهوری مستقل تبدیل شد.

دولت تاجیکستان در نظر دارد هشتادمین سال چاپ کتاب نمونه ادبیات تاجیک را بزرگ داشته، مراسمی را برپا نماید. متن تصحیح شده کتاب با اصلاحات خود صدرالدین عینی با حروف سیریلی نیز در تاجیکستان منتشر می‌گردد. متن تصحیح شده به خط عربی نیز در تهران منتظر چاپ است. انتظار می‌رود صاحب هم‌متی پیدا شده، از این کتاب مهم تقدیر نموده و متن موجود در تهران را منتشر نماید.
محسن جعفری مذهب

یونسکو سالی را به نام مولانا اعلام نکرده است

یونسکو هیچگاه سالی را به نام شخصیتی نامگذاری نکرده و نمی‌کند. در یونسکو هر دو سال یکبار بزرگداشت تعدادی از بزرگان علم و فرهنگ طی قطعنامه‌های تصویب می‌شود و در سال ۲۰۰۵ م نیز در متن یک قطعنامه واحد، بزرگداشت ۶۳ شخصیت از مناطق مختلف جهان برای سالهای

۲۰۰۶ و ۲۰۰۷ م تصویب شده است که در ردیف ۶۱ آن، فقط در یک سطر آمده است: بزرگداشت هشتادمین سال تولد مولانا جلال‌الدین بلخی رومی.

دکتر احمد جلالی، نماینده ایران در یونسکو، در گفتگو با خبرنگار "مهر" در خصوص سالی به نام مولانا که در برخی از رسانه‌ها عنوان شده اظهار داشت: در اینجا و آنجا گفته شده که یونسکو سال ۲۰۰۷ را سال مولانا اعلام کرده است. این اطلاع درستی نیست، زیرا اساساً یونسکو هیچگاه سالی را به نام شخصیتی اعم از اینکه مولانا باشد یا شکسپیر یا بتهوون یا ارسطو یا افلاطون نامگذاری نکرده و نمی‌کند. دکتر جلالی تصریح کرد: متأسفانه مولانا در جهان غالباً با نام رومی شناخته شده و حتی در ادبیات علمای خودمان هم عنوان ملای روم برای او به کار می‌رود که انتساب او را به روم (ترکیه فعلی که حتی تا زمان صفویه هم روم خوانده می‌شد) می‌رساند. در حالی که نام اصلی او جلال‌الدین محمد بلخی است. در جریان تصویب قطعنامه مورد بحث تلاش شد تا در سند یونسکو نام او به عنوان جلال‌الدین بلخی رومی بیاید که خوشبختانه چنین شد. این قطعنامه شامل نام این ۶۳ شخصیت در اجلاس ۱۷۱ و ۱۷۲ شورای اجرایی یونسکو به

آرامگاه مولانا در قونیه

هنری در تالار اصلی یونسکو که هنرمندان سه کشور در قالب تئاتر و موسیقی به معرفی آثار و اشعار مولانا بپردازند. این یک پیشنهاد مشترک است که در صورت تصویب مقامات مربوط در سه کشور، می‌تواند عملی شود.

دکتر جلالی با اظهار امیدواری که ایران نیز هرچه زودتر برنامه‌های خود را مشخص کند گفت: این قبیل کارها اگر بخواهد درست و آبرومند انجام شود محتاج اراده سیاسی جدی، تخصیص امکانات، برنامه ریزی و قدرت اجرایی حرفه‌ای و کار است. بنده برنامه‌ها و پیشنهادهایی را در سطح ملی و نیز در مقر یونسکو در پاریس و در سطح بین‌المللی برای مقامات عالی نهادهای ذیربط مسئول فرستاده‌ام که امیدوارم با علاقه‌ای که در آنها مشاهده می‌شود بررسی شود و در ترکیب با نظرات دیگر در داخل کشور تکمیل گردد و به تحقق پیوندد.

نماینده ایران در یونسکو اظهار داشت: البته برنامه‌های مشترک سه کشور مانع از آن نخواهد شد که ایران مستقلاً برنامه دیگری در ایران یا در هر کجای جهان با استناد به قطعنامه یونسکو در بزرگداشت مولانا نداشته باشد. مسلماً از ایران انتظار هست که علاوه بر همکاری و اقدامات مشترک با دیگران، به تنهایی نیز در این راه پیشرو و قافله‌سالار باشد که لازمه آن، چنانکه گفته شد، برنامه ریزی اساسی و حمایت‌های همه جانبه نهادهای مربوط در ایران است.

خبرگزاری مهر ۸۵/۴/۳۰

ترجمه دائرةالمعارف ترکی اسلام به زبان فارسی

دائرةالمعارف اسلام به زبان ترکی استانبولی، چاپ جدید ترکیه (۲۰۰۵-۱۹۸۱ م) که اکنون شاهد چاپ سی‌امین جلد آن هستیم، حاوی مطالب بسیار ارزنده از جهان اسلام و خصوصاً اطلاعات نابی از دوره هفتصد ساله امپراتوری عثمانی است؛ که در آن اثر از هزاران دستنویس اسلامی

تصویب رسیده است و سه کشور ترکیه، مصر و افغانستان هم که در این دوره عضو شورای اجرایی هستند به هنگام طرح در جلسه شورا از آن حمایت کرده‌اند. ایران در این دوره عضو شورای اجرایی نیست.

نماینده ایران در یونسکو در ادامه افزود: همچنین بعضی رسانه‌ها خبرهایی منتشر کردند که گویی یونسکو مصر و ترکیه و افغانستان را به عنوان متولیان مولانا به رسمیت شناخته، که به کلی و از اساس نادرست است. اصلاً کار یونسکو این نیست که چنین اموری را به رسمیت بشناسد یا نشناسد. معنای تصویب فهرست نام این ۶۳ شخصیت این است که هرکشوری که علاقه‌مند باشد برای این افراد مراسم بزرگداشت برپا کند، می‌تواند با استناد به آن، در پوسترها و دعوتنامه‌ها و یا آثاری که چاپ می‌کند آرم و نام یونسکو را هم بگنجاند و از این راه اهمیت بین‌المللی این موارد را نشان دهد.

وی با تأکید بر این نکته که بدون وجود قطعنامه نمی‌توان از نام یونسکو استفاده کرد افزود: خود سازمان یونسکو رأساً هیچ اقدامی در بزرگداشت‌ها نمی‌کند. نه متولی این امر می‌شود و نه متولی تعیین می‌کند. اساساً هدف این قطعنامه‌ها و این رویه در یونسکو این است که ملت‌ها را تشویق کند تا برای شناخت مفاخر دیگر فرهنگها و تمدنها تلاش کنند و یک احساس عام جهانی و بشری مشترک برای شناخت و حرمت این موارد برانگیزد و از این راه ملت‌ها را به هم نزدیک کند. دکتر جلالی با اشاره به این مطلب که هنوز نه ایران، نه ترکیه و نه افغانستان هیچ برنامه‌ای برای بزرگداشت مولانا در یونسکو در سال ۲۰۰۷ ارائه نکرده اند گفت: میدان برای مشارکت کاملاً باز است که بیایند و برنامه‌هایی اجرا کنند.

نماینده ایران در یونسکو ضمن اشاره به دیدار خود با نمایندگان افغانستان و ترکیه گفت: نتیجه همفکری ما سه نفر این شد که هر کدام به کشور متبوع خود پیشنهاد کنیم که در سال ۲۰۰۷ م حداقل یک کنفرانس علمی و تحقیقی در هر یک از این سه کشور برگزار شود که در آن حداقل سه نفر از مولاناشناسان دو کشور دیگر و نیز از تاجیکستان و دیگر حوزه‌های نفوذ زبان فارسی و نیز محققان و اساتید مولوی‌شناس همه جهان دعوت شوند و طوری برنامه‌ریزی شود که حداقل ۲ ماه میان این سه همایش فاصله باشد تا محققان این کشورها بتوانند در همه آنها شرکت کنند. و بعد حداقل یک همایش علمی هم در یونسکو با همکاری ایران و افغانستان و ترکیه برگزار شود. به علاوه یک برنامه فرهنگی -

نفیس موجود در کتابخانه‌های ترکیه یاد شده و تصاویری از برگ آغاز و انجام برخی نسخ آورده شده و نیز این مجموعه، مشحون از آگاهی‌هایی محتوایی گسترده و ناب برگرفته از این موارد کهن و دست اول مربوط به خود و سایر کشورها از جمله کشورمان ایران است. این گنجواره زیر نظر شخصیت‌های برجسته مسلمان اداره می‌گردد، به جاست که از سوی مؤسسات و جریان‌های آگاه، که توانایی مادی و معنوی انجام این مهم را دارند، به تدریج این اثر عظیم و فوق‌العاده ارزشمند را، که در جای جای آن نام و یاد فرهنگ ایران زمین و میراث مفاخر علمی آن موج می‌زند، به زبان فارسی ترجمه شود تا محققان و پژوهشگران ناآشنا به زبان ترکی از مطالب و مقالات ژرف و اندیشمندانه این گنج پنهان، بی بهره نمانند.

۸۵/۵/۱۱ - basatin.kateban.com

نگهداری ۸۰ هزار نسخه خطی در کتابخانه آستان قدس

کتابخانه آستان قدس رضوی با بیش از ۸۰ هزار نسخه خطی، قصد دارد مخزنی با ظرفیت یک میلیون نسخه کتاب را طراحی و راه اندازی کند.

سید محمدرضا فاضل هاشمی، مدیر اداره مخطوطات کتابخانه آستان قدس رضوی در گفتگو با بخش کتاب خبرگزاری میراث فرهنگی با اشاره به اینکه در حال حاضر ۳۴ هزار نسخه کتاب چاپ سنگی و کتابهای چاپ قدیم و نایاب و کمیاب در این کتابخانه نگهداری می‌شود، افزود: "در این کتابخانه و در بخشهای ویژه حدود ۴۰ هزار حلقه میکروفیلم نگهداری می‌شود که تعدادی از آنها از کتابخانه‌های خارج از کشور از جمله کتابخانه اسکوریال اسپانیا، کتابخانه یمن، کتابخانه‌های کشور ترکیه، کتابخانه جمعه‌الماجد دوبی و برخی از کتابخانه‌های کشور هند در سفرهای مختلف از سوی کارشناسان این کتابخانه تهیه شده و در آرشیو بخش نگهداری میکروفیلم‌ها موجود است."

وی ادامه داد: "حدود ۱۵ هزار قرآن و جزوات قرآنی در کتابخانه آستان قدس نگهداری می‌شود. در عین حال ۲ هزار دست نوشته از مولفان و علمای بزرگ اسلام و عالم تشیع و ۲ هزار وقف نامه از جمله منابع موجود در این کتابخانه هستند که در میان این منابع و دست نوشته‌ها، دست خط مقام معظم رهبری، سید جلال تهرانی، شیخ بهایی، علامه حلی، میرداماد، ملافتح الله کاشانی و شیخ مرتضی انصاری وجود دارد. کتابخانه آستان قدس رضوی یکی از فعال ترین

کتابخانه‌ها در بخش خرید نسخ خطی است.

خبرگزاری میراث فرهنگی - ۸۵/۵/۱۴

انتشار شاهنامه شاه طهماسب

فرهنگستان هنر، شاهنامه شاه طهماسب نفیس‌ترین شاهنامه عصر صفوی را منتشر می‌کند.

بخش‌هایی از این شاهنامه پس از ۱۹۳ سال دوری از ایران با تعویض دو تابلوی نقاشی به ایران بازگردانده شد. این کتاب در قطع سلطانی با توضیحات و مقدمه‌ای به دو زبان فارسی و انگلیسی در ۱۵۰ صفحه به چاپ می‌رسد.

در این کتاب تصاویر شاهنامه شاه طهماسب که در ایران است و به ۱۸۰ نقاشی می‌رسد، منتشر می‌شود. مراحل مختلف انتشار شاهنامه شاه طهماسبی از ابتدای امسال آغاز شده است و تا پایان امسال منتشر می‌شود.

در این نسخه ۲۵۸ مجلس نقاشی از افسانه‌ها و داستان‌های شاهنامه به تصویر کشیده شده، و متن منظومه حماسی، روی بیش از یک هزار و دویست صفحه به خط نستعلیق آمده است.

در اوایل کتاب روی شانزدهمین برگ آن شمس‌ای است که در کتیبه وسط آن عبارت "کتابخانه سلطان اعظم شاه طهماسب الحسینی الصفوی بهادرخان" نقش شده است. غیر از این کتیبه اطلاعات مشخص دیگری درباره کاتبان، نگارگران و مذهب‌ان این اثر نفیس در کتاب نیامده است.

نمایش نسخه خطی قرآن قرن هفتم میلادی، ترجمه‌های فارسی دوران مغول و نسخه‌های خطی نایاب در هند

۵۰۰ نسخه خطی نایاب از جمله نسخه‌های خطی قرآن قرن هفتم میلادی و ترجمه‌های فارسی دوران حکومت مغولها، از آثار حماسی مشهور هند، در موزه ملی هند در شهر دهلی به نمایش در می‌آید.

نسخه‌های خطی قرآن قرن هفتم میلادی و ترجمه‌های فارسی دوران حکومت مغولها از آثار حماسی مشهور هندی نظیر "ماهاباراتا" و "رامایانا" از جمله ۵۰۰ نسخه خطی نایابی است که قرار است در موزه ملی هند در شهر دهلی به نمایش گذاشته شود.

به گفته نعیم اختر، متصدی این موزه، این ۵۰۰ نسخه خطی نادر که یکی از بهترین مجموعه‌های نسخ خطی در آسیا را تشکیل می‌دهند، موضوعات متنوعی اعم از ستاره‌شناسی، فلسفه، نقاشی، دین، تاریخ و ادبیات را

دربرمی‌گیرند و روی مواد مختلفی از جمله چرم، کاغذ، پوسته درخت و... نوشته شده‌اند.

قدیمی‌ترین نسخه خطی موجود در این مجموعه، نسخه خطی قرن هفتم میلادی قرآن است که روی پوست آهو نوشته شده است.

اختر درباره نسخه‌های خطی فارسی موجود در این مجموعه به نشریه The Hindu گفت: "نسخه‌های خطی ترجمه‌های فارسی نظیر ماهاباراتا و رامایانا مربوط به دوران حکومت اکبر مغول در قرن ۱۶ میلادی است."

او افزود: "این نسخه‌های خطی بسیار ارزشمندند و با نقاشی‌های بسیار زیبایی تزئین شده‌اند." ای کی وی اس ردی، مدیر موزه ملی هند درباره این موزه گفت: "موزه ملی هند در مجموعه خود بدون در نظر گرفتن این ۵۰۰ نسخه خطی نادر، دارای ۱۵ هزار نسخه خطی است که در گالری نسخه‌های خطی آن به نمایش گذاشته شده‌اند."

خبرگزاری میراث فرهنگی

۸۵/۵/۲۹

آنهاست و این به معنای آن است که سازمانها و مراکز حفظ و نگهداری آثار فرهنگی باید رفتاری کاملاً شفاف باشند در غیر اینصورت بسیاری از این آثار به صورت قاچاق توسط دلالان به آنسوی مرزها منتقل خواهد شد و هیچ راهی هم برای جلوگیری از آن وجود نخواهد داشت."

او با اعلام این مطلب که رفتار شفاف و ویتیرینی می‌تواند اشخاص و صاحبان این نسخ را نسبت به ارزش و اهمیت اینگونه آثار آگاه سازد، اظهار داشت: اگر سازمان میراث فرهنگی از وجود همه نسخه‌های خطی و دیگر آثار ملی و فرهنگی که در اختیار مردم هست، آگاه شود و در یک رفتار شفاف و ویتیرینی اقدام به شناسنامه‌دار کردن آنها کند، می‌تواند موقعیتی را فراهم سازد تا صاحبان این آثار از ارزش و اهمیت آثار فرهنگی و ملی خود باخبر شوند و نسبت به حفظ و نگهداری آنها بیش از پیش بکوشند و این موضوع، یکی از راهکارهای اساسی در جلوگیری از ایجاد هر گونه آسیب و خطر برای اینگونه آثار خواهد بود."

خبرگزاری میراث فرهنگی-۸۵/۵/۲۲

نسخ خطی باید شناسنامه‌دار شوند

بسیاری از کارشناسان و متخصصان نسخ خطی اعتقاد دارند دولت و مهمتر از آن سازمان میراث فرهنگی برای حفظ و نگهداری همه آثار فرهنگی و از جمله نسخ خطی، باید آنها را شناسنامه‌دار کند.

محمد صادق محفوظی

محمدصادق محفوظی، رئیس مرکز دایرةالمعارف

انسان‌شناسی و مؤسسه پژوهشی ابن سینا گفت: "از دیر باز تاکنون همواره مساله قاچاق نسخ خطی در کشور ما مطرح بوده و به عنوان یکی از آسیبهای جدی در این حوزه به شمار می‌آمده."

به گفته او، دولت و به ویژه سازمان میراث فرهنگی که مسوولیت حفظ و نگهداری آثار ملی و فرهنگی کشور را برعهده دارد، برای از بین بردن قاچاق نسخ خطی و از بین بردن روابط پنهانی آثار فرهنگی کشور باید اقدامات جدی را اتخاذ کند.

رئیس مرکز دایرةالمعارف انسانشناسی و مؤسسه پژوهشی ابن سینا افزود: "تنها راه جلوگیری از قاچاق نسخ خطی، مجاز شمردن آنها به شرط شناسنامه‌دار شدن

انجمن خیران و دوستداران میراث مکتوب تأسیس می‌شود

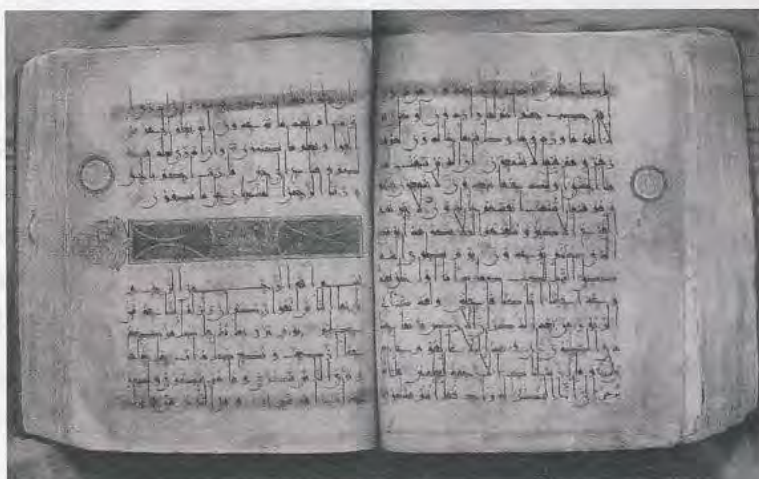

شهرز نباتی

این انجمن یکی از واحدهای تابعه مرکز پژوهشی میراث مکتوب است که به منظور جلب حمایت‌ها و مشارکت‌های مردمی، سازمان‌های دولتی و بخشهای خصوصی در چارچوب برنامه‌ها و اهداف این مرکز بزودی رسماً اعلام موجودیت نموده و عضوگیری می‌کند.

به گفته شهرز نباتی، مدیر روابط عمومی و امور بین‌الملل این مرکز، چندی است که برخی از علاقمندان و شیفتگان به احیای موارث ایرانی و اسلامی و ایران‌دوستان داخل و خارج برای مشارکت در طرحها و پروژه‌های این مرکز، اعم از نشر کتاب و نشریات و سمینارهای داخلی و بین‌المللی و حمایت از پایان‌نامه‌های دانشجویی و کوشش برای جذب و حمایت نخبگان، اعلام آمادگی کرده‌اند و رئیس مرکز دستور تدوین اساسنامه این انجمن را دادند که خوشبختانه مراحل نهایی خود را طی می‌کند. با این حال علاقه‌مندان می‌توانند از طریق تماس با این مرکز (از طریق E-mail) نسبت به نحوه عضو شدن و پرداخت حق عضویت سالانه خود اطلاعات بیشتر را دریافت کنند.

کشیده و وزن آن بیش از دو تن و دارای ۱۲۰۰ برگ در پانزده جلد می باشد. این نسخه دارای ترجمه و تفسیر فارسی است. و تذهیب بسیار زیبای این نسخه به دست کاتب انجام گرفته است. در سال گذشته بعثت بارانهای موسمی، دو جز از این نسخه آسیب دیده و در بازدید رئیس مرکز میکروفیلم نور از این نسخه بعثت آسیب جدی به اکثر صفحات، با تصویب هیات امنای مسجد جامع و دارالعلوم بارودا، دو جز آسیب دیده برای مرمت به دهلی منتقل می گردد همچنین کلیه صفحات باقیمانده این قرآن با بودجه جمهوری اسلامی ایران و مرمت کاران مرکز میکروفیلم نور در محل نگهداری نسخه آفت زدائی و مرمت خواهد شد.

قرآن خطی نوگل (نگل)

ایرانیان در طول تاریخ از میراث مکتوب خود حراست کرده اند

همایش تجلی هنر در میراث مکتوب با حضور اساتید، اهل قلم و هنرمندان در سالن اجتماعات مرکز دایرةالمعارف انسان شناسی برگزار شد. به گزارش مهر، در ابتدای این همایش دکتر محمدصادق محفوظی، از جمع آوری بیش از ۲۹ هزار اثر خطی نفیس ایرانی در موزه مرکز دایرةالمعارف انسان شناسی خبرداد و گفت: ایرانیان با ذوق و سلیقه و هنر یگانه خود، در طول تاریخ کوشیده اند تا از میراث مکتوب خود حفظ و حراست نمایند و با بهره گیری از هنر خوشنویسی این آثار ماندگار را در زمره آثار ارزنده هنری روزگار ما قرار دهند.

رئیس مرکز دایرةالمعارف انسان شناسی با اشاره به تاریخ رجال ایران و برخی آثار گرانقدر فرهنگی و هنری این مرز و بوم، بر این نکته تاکید کرد که میراث مکتوب در ایران، نقطه طلایی تلاقی هنر و معنویت است و در حقیقت میراث مکتوب تجلی و تبلور روح و معنویت در ظاهر هنری است.

رئیس مرکز دایرةالمعارف و موسسه پژوهشی ابن سینا افزود: با تاکید بر تاثیر هنر، اشاعه فرهنگ استفاده از خوشنویسی و فراگیری هنرهای تجسمی و خوشنویسی می توان پیوند مستحکمتری میان جامعه و دین برقرار کرد و موجب ایجاد راهی روشن تر و ارتباطی قوی تر بین انسان و خداوند باشد. دکتر محفوظی در پایان اظهار داشت: با توجه به برخی از ذهنیات مذبوم و مخرب که در حال ترویج و گسترش هستند موجب دین زدایی و دین گریزی در جامعه می شوند، می توان با اشاعه فرهنگ و آموزش هنرهای معنوی

قدیمی ترین قرآن تاریخی کشور در روستای نگل مریوان در استان کردستان نگهداری می شود.

این قرآن که از قدیمی ترین و نفیس ترین قرآن های تاریخ اسلام محسوب می شود، یکی از ۴ قرآنی است که در زمان عثمان به ایران آورده شده است. این قرآن که نزد مردم منطقه بسیار مقدس است، به دلیل ارزش تاریخی خود در سطح جهان شناخته شده، بارها مورد سرقت قرار گرفته است. چگونگی انتقال این مصحف به روستای نگل کاملاً مشخص نیست، اما حکایات عامه می گوید که قرآن پس از چند قرن مفقود شدن، در دوره صفویه حین ساخت و ساز از دل خاک کشف شد و در مسجد قدیمی به منظور زیارت اهالی منطقه قرار داده شده.

این قرآن بر روی پوست نگارش یافته، قطع آن رحلی بزرگ، جلد آن چرمی قهوه ای تیره است. خط قرآن کوفی و دارای نقطه و اعراب و در قسمت سر سوره ها و شماره های آیات مطلا و مزین به نقوش گیاهی است.

مرمت بزرگترین نسخه قرآن در مرکز میکرو فیلم نور دهلی نو

به گزارش روزنامه تایمزآف انڈیا یکی از بزرگترین نسخه های قرآن در مرکز میکروفیلم نور مرمت می گردد. این نسخه که در مسجد جامع شهر بارودا در ایالت گجرات نگهداری می شود به ابعاد ۲ متر طول و یک متر و چهار سانتیمتر عرض می باشد: کتابت این نسخه از قرآن در سال ۱۲۰۵ هجری قمری در شهر بارودا به بدست محمد غوث به پایان رسیده است. مدت کتابت این نسخه ۱۸ سال طول

و اطلاع‌رسانی دقیق و شایسته از وجود فرهنگ با ارزش و ایمان ساز پیوند جدیدی بر مبنای نیاز روز جامعه، میان جامعه و دین برقرار ساخت.

استاد دکتر حسین الهی قمش‌های ادیب و دانشمند بزرگ ایرانی نیز با حضور در این همایش ضمن ستایش و ارزشمند خواندن این میراث گفت: میراث مکتوب یکی از اصلی‌ترین راه‌های موجود جهت حفظ و گسترش فرهنگ است. وی افزود: اگر خط نبود هیچ یک از میراث انبیاء و دانشمندان گذشته به حال منتقل نمی‌شد و همین امر مبین جایگاه ویژه خاص این هنر در فرهنگ و هویت اجتماعی یک کشور است. دکتر قمش‌های تقسیم روزهای هفته را به یکی از هنرها جهت افزایش فرهنگ همدوستی و هنرخواهی در کشور بسیار موثر دانست و گفت: من پیشنهاد می‌کنم که هریک از ایام هفته را به نام یکی از هنرها نامگذاری کرده و در مورد آن برنامه‌های ویژه‌ای در نظر گرفته شود، تا رفتار اجتماعی مفهوم پیدا کند.

آیت‌الله سید مرتضی نجومی که از اساتید برجسته در خلق آثار مکتوب و مخطوط می‌باشد، از اعجاب هنر خط ایرانی در القاء مفاهیم و معانی دینی اشاره کرد و گفت: هنر خوشنویسی به خصوص در نوع عربی چنان متجلی و زیباست که برخی نقوش آن مورد تقلید سایر ادیان و ملل قرار گرفته است.

آیت‌الله سید مرتضی نجومی کرمانشاهی ادامه داد: خطاطان اسلامی در واقع با نگارش زیبای خود موجب تمایل و ترویج فرهنگ اسلامی شده‌اند و به واسطه زیبایی و هنر بودن کتب خطی ایرانی، درصدی از آنها در کشورهای دیگر نگهداری می‌شوند.

مرکز دایرةالمعارف انسان‌شناسی و مؤسسه پژوهشی ابن‌سینا

دکتر محمدصادق محفوظی با تأسیس این مرکز، جمعی از نخبگان و پژوهشگران را گرد هم آورده تا در زمینه‌های ادبیات، هنر، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، دین‌شناسی و فرهنگ به پژوهش و تحقیق بپردازند. حاصل این تلاش آثار مکتوب و تحقیقاتی است که برخی به زیور طبع آراسته شده. مرکز دایرةالمعارف انسان‌شناسی و مؤسسه پژوهشی ابن‌سینا و موزه شخصی آثار هنری مکتوب، سه رکن اساسی کار در مجموعه دکتر محفوظی است که پژوهش، گسترش و آموزش را مد نظر دارد. وی گنجینه نسخ خطی و کتب ارزشمند اسلامی و ایرانی را با اشتیاق فراوان تأسیس کرد تا

به دانش‌پژوهان آثار هنری و فرهنگی و کتب خطی قدیم و آثار برجسته علمی به تحقیق و بررسی بپردازند.

در این مرکز حدود ۷۰ هزار اثر فرهنگی، علمی، هنری نگهداری می‌شود. آثار کتابتی متعلق به قرن دوم و سوم هجری وجود دارد که به انواع مختلف خط کوفی روی پوست نوشته شده که نشانگر وجود بیش از ۴۲ نمونه خط کوفی در طول قرون اولیه اسلامی است.

مجموعه خطی این مرکز امکان هر نوع بررسی، تحقیق و پژوهش در کتاب‌آرایی ۱۴ قرن را که توسط اساتیدی همچون یقطینی، موسی بن عمار، ابن سقطی و میرزا محمد مذهب در قرن دوم هجری پایه‌گذاری شده، فراهم ساخته است.

بررسی قرآن‌های این مجموعه توانمندی کاتبان وحی در دوران پرشکوه اسلامی را به خوبی بیان می‌دارد. قرآن‌هایی که به ۷۰ نوع جلد مختلف آرایش یافته‌اند از عظمت خطوط اسلامی در قالب ۴۲ نمونه خطوط کوفی، ۳۸ قلم موزون، خطوط سته و حتی خطوط خاص ایرانی حکایت دارند.

در بخش قطعات، منشآت فرامین، احکام، آثار منحصر بفردی از اساتیدی همچون یاقوت مستعصمی، میرعماد الحسنی سیفی قزوینی، نسخه منحصر بفرد مرتضی قلیخان شاملو و ... نمونه‌های باقی‌مانده از ۱۰ رشته هنرهای تصویری جلوه دیگری به این مجموعه بخشیده است. در مرکز دایرةالمعارف انسان‌شناسی، نمایشگاه‌هایی به صورت ادواری در موضوعات خاص نقاشی، مینیاتور و خط و خوش‌نویسی به مناسبت‌های مختلف برگزار می‌شود و در هر نمایشگاه بیش از یک هزار اثر هنری و فرهنگی از پیشکسوتان و هنرمندان عصر حاضر به نمایش در می‌آید.

در این نمایشگاه که تلفیقی از موزه و نمایشگاه است، روند کتابت و کتاب‌آرایی نمونه‌های خط کوفی و خطوط سته و انواع کاغذها و مرکب‌ها قابل رؤیت و تحقیق و پژوهش می‌باشد.

در سال ۱۳۸۰ از طرف سازمان جهانی یونسکو توسط نماینده آن سازمان آقای حسن بن الحسینی صفر، نشان تقدیر یونسکو به آقای دکتر محفوظی به پاس خدمات فرهنگی و پژوهشی اهداء شد. همچنین در سال ۱۳۸۴ بعنوان موزه‌دار نمونه مورد تقدیر قرار گرفت.

در همایشی که به مناسبت شب مبعث امسال به همت مرکز دایرةالمعارف انسان‌شناسی، در موزه تخصصی وی برگزار شد، هنرمندان، دانشوران و پژوهشگران بسیاری چون علی معلم دامغانی، دکتر حسین الهی قمش‌های، اکبر ایرانی، آیت‌الله نجومی، دکتر آذر، دکتر مهدی محقق، دکتر

محمدعلی شیخ و جمعی دیگر از مجموعه‌داران و دوستداران میراث مکتوب کشور شرکت داشتند.

داریوش ارجمند

۸۵/۶/۱۹

چندخاطره از آیت الله نجومی درباره خط و نسخه خطی

ایشان در مورد خط عربی گفتند:

آنقدر خط عربی زیبا بوده که نقاشان اروپا در حاشیه شنی که بر دوش مسیحیان می کشیدند، کلمات عربی را به عنوان زربافت می نوشتند، با وجود اینکه نمی دانستند معنای آن چیست؟

- من وقتی طلبه بودم دیدم که کتابهایم محتاج صحافی است. پس صحافی یادگرفتم و قریب ۱۰۰۰ جلد کتاب صحافی خودم در کتابخانه‌ام است. گاهی وقت‌ها کتابهای چاپ سنگی را که اصلاً گیر نمی‌آید می‌خریدم. چون به آنها علاقه داشتم. عین همان‌ها را به خط خودم می‌نوشتم.

- مرحوم حاج میرزا حسین نوری می‌گوید: پشت کتابی دیدم که فلان کس با خط خودش نوشته است که: من مدتی بعد از شهادت شهید اول که گذشته بود، یک شب خواب دیدم که در قریه‌ای هستم که مرحوم شهید اول در آنجا بوده. دیدم در کتابخانه‌ای نشسته‌ام و محتاج شدم به یک نسخه از اصول کافی. بلند شدم و لباس پوشیدم، رفتم در منزل شهید اول، دیدم خودش آمد دم در و مرا دید و گفتم که آمده‌ام چنین کتابی را امانت بگیرم و برمی‌گردانم. خندید و گفت که یک نسخه مصحح خوب دارم می‌دهم به شما استفاده کنید ولی برنگردانید، پیش خودتان باشد. صبح که از خواب بیدار شدم، دیدم کتاب مذکور در دست من است.

حضرت آیت الله نجومی ضمن سخنرانی کوتاهی که در موسسه پژوهشی انسان شناسی ابن سینا داشتند به این نکات جالب اشاره کردند.

درگذشت مورخ هنر سغدیان

باریس ایلیچ مارشاک Boris Ilich Marshak در ۹ جولای ۱۹۳۳ میلادی/۱۸ تیر ۱۳۱۲ شمسی در لنینگراد بدنیا آمد و ۳۸ روز پیش در روز ۶ مرداد / ۲۸ جولای در پنجیکنت تاجیکستان از دنیا رفت.

مارشاک پس از طی مراحل دانشگاهی، دانشنامه فوق لیسانس (۱۹۵۶) و دکترا (۱۹۶۵) ی خود را در رشته باستانشناسی گرفت. در سال ۱۹۸۲ نیز دکترای علوم تاریخی از دانشگاه مسکو گرفت. ۵۰ سال فعالیت علمی او را اینگونه

می‌توان برشمرد:

۱۹۵۸-۱۹۵۶ دستیار انستیتوی تاریخ آکادمی علوم

تاجیکستان، دوشنبه

۲۰۰۶ - ۱۹۵۸ دستیار موزه دولتی ارمیناز، (از ۱۹۷۸)

رئیس بخش آسیای مرکزی و قفقاز

از ۱۹۵۴ همکاری در کاوشهای پنجیکنت، مهمترین

یادبود سغدیان در ماوراءالنهر

مهمترین دلمشغولی‌های او باستانشناسی و تاریخ هنر آسیای مرکزی، و فلزکاری مشرق زمین بود. در همایشهای گوناگون آسیای مرکزی شرکت داشت. عضو تحریریه نشریه بین‌المللی "هنر و باستانشناسی راه ابریشم" Archaeology " Silk Road Art and منشوره در کامکورای ژاپن، و عضو شورای بین‌المللی حفظ اماکن و بناهای غیر قابل ارزشگذاری "ایکوموس ICOMOS نیز بود.

در دانشگاه‌های لندن، وین، نیویورک، پاریس، پنسیلوانیا، رم، ... درباره هنر ایران و توران تدریس داشت، عضو افتخاری بسیاری موزه‌ها و انجمن‌های تخصصی باستان‌شناسی و تاریخ هنر بود.

برخی آثار نوشته شده او عبارتند از:

۱: افسانه، قصه و حکایت

Legends, Tales and Fables in the Art of Sogdiana. Bibl. Persica Press. New York 2002.

۲: دیوار نگاره‌های راه ابریشم

Murals along the Silk Road. St. Petersburg) co-authors A.I.Kossolapov). "Formica"

۳: گنجینه خان کبرات

Sokrovishcha Khana Kubrata. Pereshepinskii klad. St. Petersburg 1997 (co-authors V.Zalesskaia and others).

۴: گنجینه خان کبرات

The Treasures of Khan Kubrat. St.-Petersburg, 1997 (co-authors Z. LVova and others).

۵: گنجینه‌های جلگه رود اوب

Treasures from the Obe Basin) in Russian with the English title and summary). Exhibition Catalogue. St.Petersburg, 1996. Editing (co-editor M.Kramarovsky), Introductory Article, 24 entries.

۶: فلزکاری شرق

Silberschätze des Orients. Metallkunst des 3-13. Jahrhunderts und ihre Kontinuität, Leipzig, 1986.

The Painting of Sogdiana (co-author A. Belenitskii). Part One of the book: Azarpay G. Sogdian Painting. Berkeley - Los Angeles - London, 1981:11-77.

Sogdian Silver (in Russian with large English summary). Moscow, 1971.

و دهها مقاله دیگر درباره سغد و ماوراءالنهر. بی تردید نام باریس مارشاک در زنده کردن تاریخ و هنر سغدیان هرگز فراموش نخواهد شد. روحش شاد. محسن جعفری مذهب

این پایگاه سال گذشته همزمان با مراسم حامیان نسخ خطی بصورت آزمایشی آغاز به کار کرد، و امسال بصورت کامل مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد. این پایگاه دارای بخش‌هایی چون معرفی نسخ خطی، شرح حال مصححان، فهرست نویسندگان، مرمت‌گران، کتابداران نسخ خطی، نسخه‌برگردان (فاکسیمیله)، کتابخانه‌های مشهور جهان که دارای منابع خطی هستند و ... می‌باشد. در این پایگاه بخشی جهت راهنمایی و آگاهی از کتابخانه‌های اهدا شده وجود دارد. همچنین تصویر نسخه‌های خطی چاپ شده موجود در کتابخانه مجلس در این پایگاه به نمایش گذاشته شده است.

به نسخه‌های فارسی توجه نمی‌شود

میزگرد شیوه‌های نگهداری، مرمت و تصحیح نسخ خطی و راهکارهای جلوگیری از قاچاق آنها با حضور محمدعلی احمدی ابهری رئیس کتابخانه مجلس شورای اسلامی، احمد منزوی مسئول و کارشناس ارشد بخش فهرست‌نویسی کتابهای خطی؛ عکسی و طرح فهرست‌واره مرکز دایرةالمعارف بزرگ اسلامی، عبدالله انوار رئیس بخش خطی و فهرست‌نگار سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، محمدحسن سمسار مدیر بخش هنر و معماری، میراث‌دار و مؤلف مرکز دایرةالمعارف بزرگ اسلامی، محمدحسین تسبیحی کتابشناس؛ فهرست‌نگار و نسخه‌شناس مرکز دایرةالمعارف بزرگ اسلامی و احسان الله شکرالهی مدیر روابط عمومی کتابخانه مجلس شورای اسلامی، روز دو شنبه ۳۰ مردادماه در محل خبرگزاری میراث فرهنگی برگزار شد.

حاضران در این نشست با ارائه دیدگاهها و نقطه نظرات

هفتاد هزار نسخه خطی در کتابخانه آستان قدس

از میان بیش از پنجاه نسخه قرآن و کتاب خطی کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی، ۳۶۹ اثر بی نظیر برای معرفی در دایرةالمعارف بزرگ آستان قدس رضوی شناسایی و انتخاب شد. کارشناس و ارزیاب نسخ خطی این کتابخانه با بیان این مطلب، گنجینه کتب خطی این کتابخانه را مجموعه‌ای کم‌نظیر خواند و افزود: در این گنجینه آثار گرانبهایی وجود دارد که از لحاظ تاریخی و هنری در جهان منحصر بفرد هستند. محمد وفادار مرادی با اشاره به قرآن‌های نفیس شناسایی شده گفت: از مجموع ۱۵ هزار نسخه قرآن خطی موجود، ۹۰ نسخه قرآن منسوب به خط مبارک ائمة اطهار(ع)، ۱۰ نسخه قرآن نفیس به خط خوشنویسان مشهور، ۲۶ نسخه متعلق به سده‌های اول تمدن اسلامی، هفت نسخه از قرآن‌های انتخاب شده بر مبنای جنس ورق (از قبیل پارچه، کاغذ خانبالغ، سمرقندی) و ۱۰ نسخه قرآن ارزشمند ترجمه شده به فارسی، ماوراءالنهری و فارسی کهن، شناسایی و انتخاب شده‌اند که در مجموع، گنجینه‌ای نفیس و ارزشمند را از مصاحف شریفه تشکیل می‌دهند. گفتنی است که با توجه به ۷۰ هزار نسخه قرآن و کتاب خطی قدیمی و هنری منحصر بفرد در کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی، ایجاد کتابخانه دیجیتالی نسخ خطی درخواست بسیاری از محققان، پژوهشگران و نسخه‌شناسان ایران و جهان است.

روزنامه شرق - ۸۵/۶/۱۴

خود درباره شیوه های مرمت، تصحیح، فهرست نویسی، نسخه شناسی و آسیب زدایی نسخ خطی، مطالبی را ایراد، و راهکارهای پیشنه‌ادی و قانونی خود برای حفظ و نگهداری و جلوگیری از قاچاق نسخ خطی را ارائه دادند.

ابتدا، احمد منزوی با انتقاد از بی‌اعتنایی و بی‌توجهی نسبت به نسخ خطی فارسی گفت: متأسفانه به زبان فارسی و نسخه‌های فارسی توجهی نشده و زبان فارسی مظلوم واقع شده است و بیشتر توجهات به کتابها و نسخ عربی بوده است. سپس عبدالله انوار در تأیید سخنان منزوی اظهار داشت: من هم عقیده دارم که به نسخ خطی فارسی ما کمتر توجه می‌شود این در حالیست که ما مبانی قوی در متون تألیفاتی داریم. به نظر من یکی از عمده دلایل بی‌توجهی ما به نسخه‌های فارسی به خاطر آن است که نسخ قدیمی غالباً در اختیار اهل دین و علما بوده است و آنان بیشتر این نسخه‌ها را مورد استفاده قرار داده‌اند.

او به جمع آوری نسخ خطی موجود در منازل شخصی افراد انتقاد کرد و هر گونه اقدام در این باره را به عنوان یکی از آسیبهای جدی حفظ و نگهداری این آثار برشمرد و سپس با ایراد مطالبی به ذکر تبعات نافرجام آن پرداخت.

رئیس بخش خطی و فهرست نگار بازنشسته سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران با تأکید بر حفظ و نگهداری نسخ خطی متذکر شد: به نظر من محافظت و مراقبت از نسخه‌های مهمتر از هر کار دیگری است، ما اول باید بتوانیم این نسخه‌ها را حفظ و نگهداری کنیم و بعد فهرست نویسی آنها مشغول شویم.

محمد حسن سمسار از منظر یک متخصص موزه‌دار به بررسی وضعیت نسخه‌های خطی در ایران پرداخت و دیدگاه متفاوتی را در این باره اظهار داشت. او گفت: در حال حاضر، مسئله اساسی در کشور ما این است که ما در حفظ آنچه که داریم توانا نیستیم. من معتقدم که اول ایرانیان باید بیاموزند که نسخه خطی را چگونه نگهدارند و این موضوع هیچ ارتباطی به ساختمان، تجهیزات و امکانات مالی ندارد بلکه به عشق و علاقه و اعتقاد ارتباط دارد.

به گفته او، نسخه خطی، یک اثر علمی، فرهنگی و گاهی، هنری بسیار با ارزش و در عین حال ظریفترین اثر هنری است.

مدیر بخش هنر و معماری، میراث‌دار و مؤلف مرکز دایرةالمعارف بزرگ اسلامی، دانش نگهداری نسخه‌های خطی را در مقایسه با سایر دانشها دشوارتر دانست و یادآور شد: متأسفانه آگاهی و دانش ما در رشته نسخه‌های خطی از

سایر دانشها در رشته‌های مختلف کمتر است اگر چه شرایط نگهداری نسخه‌های خطی در کشور بهبود یافته است.

سپس محمد علی احمدی ابهری مطالبی را درباره وضعیت نسخ خطی موجود در کتابخانه‌ها به ویژه کتابخانه مجلس عنوان کرد و گفت: در سالهای گذشته عموماً شاهد آن بوده ایم که کتابخانه‌ها و مراکزی که گنجینه‌دار نسخه‌های خطی هستند، با خرید این نسخه‌ها یا دریافت آنها به صورت اهدایی، توانسته‌اند تعداد زیادی از این نسخه‌ها را به مجموعه خود اضافه کنند و کتابخانه مجلس هم در این زمینه اهتمام داشته و در این مجموعه خدماتی را ارائه داده است.

به گفته او، در ایران قبل از انقلاب به دلیل نوع تفکر و گرایشی که به تجددگرایی وجود داشت، آنطور که باید به نسخه‌های خطی توجه و اعتنایی نمی‌شد.

او در بحث مقایسه وضعیت نسخ خطی در قبل از انقلاب و بعد از انقلاب گفت: پیش از انقلاب با توجه به تفکر حاکم در آن زمان نظام، دولت و حکومت توجه زیادی به نسخه‌های خطی نداشت و از آنها به خوبی نگهداری نمی‌شد در حالی که بعد از انقلاب، کارهای فراوانی در زمینه حفاظت بهتر از نسخه‌های خطی صورت گرفته است.

او، رقم ارائه شده درباره نسخه‌های خطی ایران را یک رقم تقریبی دانست و گفت: رقمی که درباره نسخه‌های خطی در کتابخانه‌های بزرگ کشور ثبت شده است، رقمی در حدود ۱۷۰ هزار است. با توجه به اینکه در بسیاری از خانواده‌های ایرانی، نسخ خطی در قالب مجموعه‌های بسیار بزرگی موجود بوده است، نسخه‌های خطی موجود در ایران را رقمی معادل ۳۰۰ هزار نسخه خطی تخمین زده‌اند.

محمد حسین تسبیحی نیز تاریخ، خط، کاغذ، رنگ، گل و بوته نگاری و تصاویر موجود در نسخه‌های خطی را شناسه و معرف قدمت این نسخه‌ها دانست.

سپس احسان الله شکرالهی به عنوان ختم جلسه پیام استاد عبدالحسین حائری؛ فهرست نگار و نسخه‌پژوه را قرائت کرد. در بخشی از این پیام آمده است: اگر بخواهم بدون پرده پوشی و مصلحت‌اندیشی به واقعیت تلخ این وادی بپردازم باید صراحتاً عرض کنم که از میان انبوه عواملی که می‌تواند به عنوان عنصر آسیب رسان به نسخه‌های خطی تلقی شود، بزرگترین و مهمترین آنها، آسیب انسانی است. از فرایند استنساخ نسخ که نطفه آغاز نشر تولیدات علمی و ادبی است تا مرحله استفاده از آثار دستنویس هیچ عاملی از عوامل فیزیکی، شیمیایی، میکروبی و حیوانی به اندازه عامل انسانی توانسته است نسخه‌های خطی را دچار خدشه و خرابی و

خمول کند.

اگر دیروز مستنسخ بی دقت یا مغرض با تصحیف کلمات و تغییر عبارات اثر را از اصل دگرگون می کرد امروز کتابدار نابلد، نسخه های نفیس را بی ارزش و نسخه های کم اهمیت را مهم می نگارد و در فرایند فراهم آوری آنها از عرضه کنندگان نسخ، سلب اعتماد می کند تا بسیاری از نفایس میراث مکتوب سر از ناکجا آباد در آورد.

خبرگزاری میراث فرهنگی - ۸۵/۵/۳۱

کتابخانه مجلس شورای اسلامی اسکن شده است. این عدد در صورتی که تعداد کل نسخ خطی موجود در کتابخانه را رقمی بالغ بر ۲۴ هزار نسخه در نظر بگیریم حدود ۲۰ هزار نسخه خواهد شد. از سوی دیگر پایگاه کتابشناختی ۵ هزار جلد از کتابهای چاپ سنگی و چاپ سربی نیز مشخص شده است.

خبرگزاری میراث فرهنگی - ۸۵/۶/۱۴

معجم المخطوطات

فهرست نسخه های خطی کتابخانه های استانبول و آناتولی تحت عنوان "معجم المخطوطات الموجود، فی مکتبات استانبول و آناتولی" در سه جلد و نیز معجم تاریخ میراث اسلامی از کتابخانه های جهان در ۶ جلد شامل نسخه های خطی و چاپی به زبانهای مختلف فارسی، عربی، ترکی در ترکیه، از سوی علیرضا کرابلوت تألیف و منتشر شد.

WWW.dunayamalavi.com

نسخ خطی، کتب چاپ سنگی و سربی کتابخانه مجلس، دیجیتالی شد

کتابخانه مجلس شورای اسلامی مدتی است که طرح دیجیتالی کردن منابع نفیس خود را آغاز کرده است. محمدعلی ابهری، رئیس کتابخانه مجلس شورای اسلامی چندی پیش با شرکت در همایش نسخ خطی اسلامی در انگلستان به دعوت دانشگاه کمبریج گزارشی از روند دیجیتالی کردن نسخ خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی ارائه کرد.

در این همایش شرکت کنندگان از کشورهای مختلف روی موضوع دیجیتالی شدن نسخ خطی و راهکارهای حفظ و نگهداری آن تأکید داشتند.

مهدی کریمیان، معاون فنی کتابخانه مجلس شورای اسلامی با اعلام این خبر در گفتگو با بخش کتاب میراث خبر گفت: "ما در حال آماده سازی بستر برای دیجیتالی شدن نسخ خطی و چاپ سنگی و چاپ سربی در کتابخانه هستیم. زیر ساختهای این کار باید مستحکم و قرص باشد تا در آینده دچار مشکلات ناشی از سست بوده پایه ها نشود. در حال حاضر کتب چاپ سنگی و چاپ سربی در حال اسکن شدن است و بر روی سی دی انتقال می یابد. با توجه به اینکه با خریدهایی که کتابخانه دارد دائماً به گنجینه نسخ خطی کتابخانه مجلس اضافه می شود."

کریمیان با بیان اینکه اولویت اول ما نسخ خطی است و اولویت دوم ما کتابهای چاپ سنگی و سربی و اولویت سوم ما نشریات قدیمی با بیش از ۱۰۰ سال قدمت است و متعلق به پیش و پس از مشروطه است تصریح کرد: "ما این کتابها را مرمت کرده ایم و در حال اسکن کردن هستیم. برخی از این نسخ را با دوربین های مخصوص عکس برداری کرده و آنها به روی لوح های فشرده انتقال داده ایم."

معاون فنی کتابخانه مجلس شورای اسلامی در ادامه افزود: "تا امروز تقریباً ۸۰ درصد از نسخ خطی موجود در

میراث مکتوب در نمایشگاه سوئد شرکت کرد

نمایشگاه بین المللی کتاب گوتنبرگ سوئد در سال ۲۰۰۶ میلادی که تحت عنوان دفاع از آزادی بیان برگزار شد. در این نمایشگاه که با حضور ۸۰۰ ناشر از کشورهای حوزه اسکندیناوی و دیگر کشورها از جمله جمهوری اسلامی ایران برگزار گردید، برخی از شخصیت های مهم برجسته فرهنگی و ادبی جهان نیز حضور یافتند.

مرکز پژوهشی میراث مکتوب نیز از جمهوری اسلامی ایران در این نمایشگاه، آخرین انتشارات خود را برای علاقه مندان به نمایشگاه گذاشت.

به گفته آقای اصفهانیان استقبال مردم از این غرفه خوب بود و علاقه مندان به آثار و فرهنگ و تمدن ایران با

مراجعه به این غرفه بیشتر با آثار این مرکز آشنا شدند. همچنین آقای حمید اصفهانیان مسئول غرفه میراث مکتوب در مصاحبه با رادیو سوئد با ابراز خرسندی از کیفیت برگزاری این نمایشگاه، از استقبال ایرانیان و دیگر بازدیدکنندگان از غرفه مرکز پژوهشی میراث مکتوب تمجید کرد. مسئول این غرفه همچنین علاقه مردم سوئد به آشنایی بیشتر با ایران را ثمره تلاش ایرانیان مقیم و همچنین فعالیتهای مراکز فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در معرفی آثار و تمدن ایران دانست و گفت: استقبال بازدیدکنندگان نمایشگاه از غرفه ایران و پرسشهای آنان درباره تمدن ایران نشان دهنده علاقه مردم حوزه اسکاندیناوی به فرهنگ و تمدن ایرانی است و این مسئله انگیزه ما برای شرکت مستمر در این نمایشگاه در سالهای آینده را دوچندان کرد.

نمایشگاه بین المللی کتاب گوتنبرگ که روز ۳۰ شهریور ماه آغاز شده بود، پس از چهار روز فعالیت روز یکشنبه ۲ مهرماه ۸۵ به کار خود پایان داد.

متون ایران باستان

نگارش متون چندزبانه در ایران سابقه‌ای بس دیرینه دارد. و در این میان، متون چند زبانه کم نیستند و کتیبه‌های به جا مانده از نخستین شاهنشاهان ساسانی غالباً سه زبانه یا دو زبانه‌اند، و علاوه بر متن اصلی ترجمه پارتی و یونانی نیز دارند. پس از آنکه سپاهیان خسرو پرویز، در سال ۶۱۹م، مصر را به تصرف خویش درآوردند، آنچه در آن سرزمین به پهلوی بر پایروس نوشته می‌شد، گاه ترجمه قبطی یا یونانی داشت. حتی پس از ورود اسلام به ایران تا قرنهای نگارش به زبان پهلوی کماکان رواج داشت. متونی که در دوران اسلامی به پهلوی نوشته می‌شد، گاه چند زبانه بودند. تنها کتیبه سه زبانه از این نوع، که تاکنون شناسایی شده، لوحه‌ای مسین است که کتیبه‌ای کوتاه به پهلوی، عربی و فارسی یهودی دارد.

مزار نوشته‌ها نیز از کتیبه‌های بازمانده پهلوی هستند، که کتیبه کازرون، کتیبه دریاچه پریشان، کتیبه مشتان و... جزو مهم‌ترین آنها می‌باشند.

در سده‌های نخستین هجری نیز گاه بر مقبره حاکمان طبرستان کتیبه‌هایی به پهلوی نوشته می‌شد. سه مقبره از این نوع وجود دارد که عبارتند از:

۱- برج اردکان در ناحیه کردکوی، در شرق استرآباد، که متعلق به زمان سپهبد ابوجعفر محمدبن وندرین باوند است.

۲- برج رسگت در نزدیکی روستای رسگت در ساری، که دارای دو کتیبه است.

۳- برج لاجیم، در کسلیان سوادکوه، در شرق فیروزکوه به قائم شهر و در نزدیکی روستایی به نام لاجیم که بر آرامگاه شاهزاده‌ای طبرستانی از آل باوند قرار گرفته است. و به دو زبان پهلوی و عربی است.

نامه ایران باستان، سال چهارم، شماره اول
بهار و تابستان ۱۳۸۳

به مناسبت سال پیامبر اعظم (ص) انتشارات اساطیر تجدید چاپ می‌کند

۱. تاریخ الامم و الملوک اثر محمدبن جریر طبری مشهور به تاریخ طبری، ترجمه ابوالقاسم پاینده.

این اثر از مشهورترین تاریخ‌های عمومی است که وقایع ایران و جهان اسلام را تا حیات مؤلف در بر دارد.

۲. تاریخ روضة الصفاء فی سیر الانبیاء و الملوک و الخلفاء، تألیف محمدبن خاوندشاه بن محمود مشهور به میرخواند، تصحیح جمشید کیان‌فر. این اثر از مشهورترین تاریخ‌های عمومی به زبان فارسی است که میرخواند آن را تألیف کرده. مجلد پایانی را نوه دختر او پس از مرگ پدر بزرگش نیمه کاره گذاشته بود به اتمام رساند، بعدها در دوره ناصرالدین شاه، رضاقلی خان هدایت ذیلی بر آن نوشت با عنوان روضة الصفاء ناصری که از اتمام کار خواند شروع و به زمان حیات ناصرالدین اتمام رساند. اثر حاضر در ۱۰ مجلد بود که چاپ حاضر در پانزده مجلد می‌باشد.

۳. ناسخ التواریخ زندگانی پیامبر (ص) از محمدتقی خان لسان‌الملک سپهر؛ به اهتمام جمشید کیان‌فر.

این اثر یک دوره تاریخ عمومی به زبان فارسی که سپهر آن را به دستور محمدشاه قاجار شروع و ناصرالدین پیگیر تألیف آن شد.

ناسخ التواریخ در ۳ کتاب است که کتاب اول در دو جلد از آفرینش تا هجرت را در بر دارد، کتاب دوم در چندین مجلد از بعثت تا قائم آل محمد (ص) را در بر دارد که پس از مرگ سپهر فرزندان او از کتاب امام زین العابدین (ع) به بعد را تألیف کردند. کتاب سوم در سه جلد به دوره قاجاریه اختصاص دارد که انتشارات اساطیر در سال ۷۶ به تصحیح همین مصحح به چاپ رسانده است.

بخش زندگانی پیامبر (ص) از ناسخ التواریخ در ۵ مجلد همراه با فهرس موضوعی به چاپ رسیده است.

